

Blijft er nog wat over voor het Sociale Domein?

Adviesraad Sociaal Domein verkent de ruimte voor gemeentelijk beleid

Ruim een jaar is de Adviesraad Sociaal Domein nu actief als belangrijkste adviesorgaan van het gemeentebestuur en de gemeenteraad. De Adviesraad adviseert over het beleid en de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), de Jeugdwet en de Participatiewet. Met de decentralisatie van de uitvoering van deze drie wetten naar het gemeentelijke niveau, heeft ook de gemeente Vught er een aantal belangrijke taken en verantwoordelijkheden bijgekregen. De gemeente heeft nu de zorg voor het leveren van maatwerk naar haar burgers, waar die door omstandigheden beperkt zijn in hun mogelijkheden om aan het maatschappelijk leven te kunnen blijven deelnemen. Denk aan hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen, woningaanpassing, hulp bij opvoedingsproblemen en het vinden van passend werk.

De Adviesraad is een onafhankelijk adviesorgaan en bestaat uit een groep betrokken vrijwilligers afkomstig uit alle geledingen van de samenleving. Inmiddels heeft de Adviesraad al vele adviezen uitgebracht, onder andere over cliëntondersteuning, aanbestedingen voor huishoudelijke hulp en de meedoen-regeling. Zie verder de website van de Adviesraad Sociaal Domein: www.adviesraadsociaaldomeinvught.nl, waar ook het Jaarverslag 2018 is te vinden.

Studiedag met de politiek

Om te verkennen wat er in de komende jaren in het sociaal domein op de rol staat en hoe de lokale politiek daar tegenaan kijkt, was er onlangs een studiedag. Daaraan nam ook een viertal raadsleden van verschillende politieke partijen deel. Aan de hand van een aantal stellingen en een door de Adviesraad opgestelde 'startnotitie' is er gediscussieerd over de rol van de gemeente bij het welzijn en welbevinden van haar inwoners. Dan gaat het om thema's als: zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen, de jeugdzorg, eenzaamheid, armoede, het vinden van passend werk, het omzien naar elkaar en de sociale cohesie in wijk en buurt. Er worden nu adviezen voorbereid over de toegankelijkheid (de lokale inclusieagenda), de omgevingswet, de aanbestedingen in de WMO en de Jeugdzorg en de nieuwe Woonvisie. Maar de Adviesraad kan naast deze gevraagde adviezen, ook ongevraagde adviezen uitbrengen. Bijvoorbeeld over het stimuleren van burgerinitiatieven en het betrekken van burgers bij voor hen belangrijke ingrepen in hun woonomgeving, denk bijvoorbeeld aan de grote projecten in de infrastructuur.

Welke rol ziet de gemeente voor zichzelf?

Aan alle inhoudelijke keuzes die er door de gemeente gemaakt worden, gaat de vraag vooraf welke rol de gemeente voor zichzelf ziet: subsidiegever, regisseur, stimulator of kwaliteitsbewaker? We zagen dat ook bij de recente discussie over de 'omgevingswet', een wet die verschillende andere wetten gaat vervangen, deels ook wetten met een impact op het sociale domein. Is de gemeente 'vernieuwend' of 'onderscheidend'? Die rolkeuze ligt er ook in het sociale domein. Kiest men voor een bestuurscultuur die initiatieven vooral bij de burgers laat of wordt er gestuurd met subsidies en regels? Doet men slechts wat wettelijke verplicht is, of daarnaast ook voor eigen beleid? Kiest men

voor een netwerksamenleving of voor een participatiesamenleving? Moet iedereen primair voor zichzelf zorgen of vinden we het belangrijk dat we ook een beetje omzien naar elkaar? Waar ligt de balans tussen enerzijds het (doorgeslagen) individualisme en anderzijds een (beklemmend) collectivisme?

De aanwezige raadsleden waren het niet op al deze punten eens. Waar men het wel over eens was, was dat de burger serieus moet worden genomen en dat ook de lokale overheid een schild moet zijn voor de zwakkeren en pechvogels.

Wat is de sociale basis waaraan minimaal moet worden voldaan?

Als we in Vught streven naar het opbouwen van een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien, wat de visie is van de Adviesraad, dan is het nodig dat er meer samenhang komt tussen de verschillende beleidsterreinen. Want grote projecten in de fysiek infrastructuur (N65 en de verdieping van het spoor) hebben direct hun weerslag op de sociale infrastructuur. Het welbevinden van mensen wordt nu eenmaal ook in hoge mate bepaald door de mate waarin ze het gevoel hebben regie te houden op hun eigen leefomgeving. Als het gevoel ontstaat 'overgeleverd' te zijn aan ongrijpbare machten en krachten, werkt dat stress in de hand en dat werkt direct door op welbevinden en gezondheid. De Adviesraad vindt het daarom positief dat er speciaal een (extra) wethouder is aangewezen om contacten met individuele burgers en hun belangengroepen te onderhouden. In een gezonde samenleving is het ophalen van behoeften en zorgen bij burgers een belangrijk element voor het ontwikkelen van een positieve gezondheid. Samenhang tussen beleid op de terreinen van welzijn, zorg, wonen, leren en werken, vanuit één visie op de samenleving is daarbij nodig. Net zo goed als samenwerking tussen de verschillende organisaties die op die terreinen uitvoerend actief zijn. De aanwezige raadsleden zien die samenhang nog te weinig. En de grote investeringen die nu gedaan worden in de fysieke infrastructuur, mogen nooit ten koste gaan van investeringen die ook nodig zijn in het ontwikkelen van die sociale basis. Maar de realiteit is ook dat het geld maar één keer kan worden uitgegeven.

Wordt er voldoende ruimte gegeven aan burgerinitiatieven?

De traditionele bestuurscultuur in Vught, gekoppeld aan de toenemende druk op de financiën (infrastructuur, onderwijshuisvesting, jeugdzorg) versterkt de neiging bij het bestuur tot controle en beheersing. Geen nieuw beleid, want dat kost geld. Beperkt vertrouwen in het maatschappelijk middenveld. Veel regie bij bestuur en raad en weinig ruimte voor burgerinitiatieven. Juist nu er keuzes moeten worden gemaakt, is het zaak om ideeën, kennis en vrijwillige inzet op te halen bij de 'rijke' Vughtse samenleving. Want er is in Vught veel talent en bereidheid om zich in te zetten. Die vrijwillige inzet moet dan niet gezien worden als 'goedkoop', maar als een investering in de kwaliteit van de samenleving. Het verhoogt de sociale cohesie, de betrokkenheid op elkaar en het zinnen betekenisvol bezig zijn. Vught kent al verschillende goede voorbeelden daarvan: VET-Vught voor energietransitie; Seniorenbus Vught voor mobiliteit en tegengaan van eenzaamheid; CPO voor seniorenwoningen en het Platform Dementievriendelijke gemeenschap. Ook de herontwikkeling van Fort Isabella kan daarbij worden genoemd. Dus: vertrouw de burgers en benut hun energie en expertise! De aanwezige raadsleden vinden dat de gemeente ruimhartiger moet meedenken met dit soort initiatieven.

Is het Sociale Domein in de komende jaren niet het kind van de rekening?

De beste garantie om dit te voorkomen is dat de gemeente Vught een sterke visie ontwikkelt op waar ze de komende jaren heen wil met de Vughtse samenleving.

Op dit moment zegt de gemeente daar dit over: *“Het sociaal domein omvat in ieder geval de terreinen jeugd, participatie, Wmo, sport, ouderen, toegankelijkheid, armoede, onderwijs, schuldhulpverlening, mantelzorg, gezondheid, vrijwillige inzet en cultuur. Verder kan sociaal beleid niet los worden gezien van beleid op andere terreinen, zoals woningbouw, vervoer, inrichting openbare ruimte en veiligheid.”*

Het motto van de gemeente is ‘Iedereen kan meedoen’. De burger wordt opgeroepen zelf de regie te nemen en actief mee te doen aan de samenleving. Maar waaraan kan je dan meedoen en wat is dat dan voor samenleving? Er zijn ook mensen die niet mee (kunnen) doen en die zich niet opgenomen voelen in ‘de’ Vughtse samenleving. Dat kan komen door eenzaamheid, door armoede en door belemmeringen in de fysieke en digitale toegankelijkheid. Het kan ook het onvermogen zijn om de weg te vinden in de steeds complexere samenleving. Wat we in de visie van de gemeente missen is de erkenning hiervan en de wens om een samenleving op te bouwen waarin mensen meer naar elkaar omzien. Mensen zijn geen losse individuen die naar believen en vermogen ‘participeren’. Mensen zijn op de eerste plaats zinzoekende wezens, die bestaan in relatie tot de ander(en). ‘Iedereen’ heeft verschillende maatschappelijke rollen en die krijgen betekenis in relatie met de nabije omgeving. Als dat meer wordt onderkend, dan zou de gemeente ook aan de condities moeten werken waaronder dat ‘omzien naar elkaar’ wordt gestimuleerd. Dat kan bijvoorbeeld door meer ruimte te geven voor initiatieven vanuit de samenleving (*‘right to challenge’*), door het wijk- en buurtgericht werken te stimuleren, door mobiliteit te bieden en ontmoetingen mogelijk te maken. Ook sport en cultuur kunnen daar een bijdrage aan leveren. Daarmee komt er een directe relatie te liggen tussen de sociale en de fysieke infrastructuur.

Ook de aanwezige raadsleden zien de noodzaak voor het ontwikkelen van een sterke en samenhangende visie van College en Raad op het sociale domein voor de komende jaren. Al was het alleen maar om te voorkomen dat initiatieven op dit domein worden weggedrukt door het beslag dat financieel zowel als bestuurlijk wordt gelegd op de capaciteit die nodig is om de ‘grote infrastructurele projecten tot een goed einde te brengen. Juist mensen die het meest zijn aangewezen op steun van de overheid mogen hiervan niet de dupe worden.

De Adviesraad Sociaal Domein nodigt alle inwoners van Vught en hun organisaties uit om ons te voeden met ideeën, ervaringen en mogelijke oplossingen voor de vragen die er in het sociale domein spelen. Zie: www.adviesraadsociaaldomeinvught.nl